

Oponentský posudek na předloženou habilitační práci

Mgr.art. Olji Triaška Stefanovič ArtD

Vysoká škola výtvarných umení Bratislava

Tvorbu Olji Triaška Stefanovič sleduji od konce nultých let, kdy mne zaujala konceptuálním přístupem k fotografii v poloze, se kterou jsem se na české scéně nesetkávala. Její cykly z doby kolem 2010 – *Bývalé priestory*, *Diery*, *Warnings from the Stage* a nejintenzivněji pozdější *This Could be Place for a Nice Life* – obsahují nepřehlédnutelný zneklidňující, řekněme existenciální tón. Autorka jej však vždy pozorně vyvažuje s estetickým působením, takže její práce o této tísní nevyovídá direktivně, ponechává vznik emoce na divákovi.

Totéž, takříkajíc v obráceném poměru, lze říci o její dnes již poměrně rozsáhlé praxi dokumentační fotografie moderní architektury. V popředí zůstává pozornost věnovaná původním estetickým záměrům architektů těchto staveb. Autorka ji přesto dokáže konfrontovat s existenciálními rozměry života v takto utvářeném explicitně artificiálním prostředí. Je z toho zřejmé, že se jí daří pochopit nejen přístup fotografky, ale také architektonické myšlení. Na jejích fotografiích lidé nejsou, přesto si trvale uvědomujeme napětí, jímž působí modernistické prostředí vůči lidem, kteří v něm žijí: na jedné straně jim striktně, často až násilně, vymezuje pohybové a časové možnosti každodenního života, na druhé straně spolu s nimi stárne a je prostupováno neplánovanými zásahy a změnami. Domnívám se, že je to právě výše zmíněná autorčina schopnost vyvažovat estetický a sociologický či společensky kritický pohled (což platí i pro nejvíc explicitně kritický projekt *Eastern Sugar*), co dodává jejím dokumentačním fotografiím působivost uměleckých děl.

Jestliže v období kolem 2010 by se u zmíněných cyklů dalo mluvit přece jen o určité míře přímočarého sdělení, protože témata prostředí snímků měla blízko k inscenacím, propojuje autorčina práce v posledním období optimálním způsobem zkušenosti z dokumentace moderní architektury a vlastní konceptuální přístup. Projekty *Štafeta mladosti*, *As if it Never Happened* a aktuální *Bratstvo a jednota* vstupují na vyhraněné politické pole reflexe režimu diktatury komunistické strany v bývalé Jugoslávii. Autorka tu čerpá z vlastní nestandardní zkušenosti života ve dvou kulturách – v Srbsku a na Slovensku (přesněji řečeno v Bratislavě), již „napříč“ tematizuje napětím mezi vzpomínkami a žitou realitou. Jugoslávskou monumentální architektonickou a pomníkovou tvorbou z období diktatury komunistické strany se tak ze svých osobních východisek zabývala dříve, než téma zpopularizovaly projekty, vrcholící loňskou výstavou MoMA v New Yorku. I zde se jí rovněž daří úspěšně zachovávat rovnováhu mezi osobním a obecným, a zároveň mezi jasným

politickým, antiautoritářským a antifašistickým postojem na jedné straně, a vědomím hodnoty životů žitých v autoritářských režimech a v jimi formovaném pozdně modernistickém architektonickém prostředí.

Právě v posledně zmíněném rozměru považuji práci Olji Triaška Stefanovič za vynikající případ uměleckého výzkumu – paralelně s čistě uměleckou kvalitou je totiž výsledkem její práce i příspěvek k historickému poznání života v autoritářských režimech, a to způsobem, jehož jiná média nejsou schopna. Takový přístup je neobyčejně cenný a není dosud v postkomunistických zemích nijak početně reprezentován. Navíc je třeba podtrhnout, že její tvorba má pevnou vnitřní logiku vývoje, což vytváří do budoucna předpoklad pro její další úspěšný rozvoj.

Načrtnutá trajektorie umělecké tvorby právem zaujala nejen slovenské, ale i zahraniční výstavní instituce, kde měla autorka možnost prezentovat výsledky své práce. Zároveň se neméně soustavně věnuje pedagogické práci včetně péče o to, aby se studující mohli konfrontovat se zahraničními uměleckými scénami. Všechny zmíněné charakteristiky mne vedou k tomu, abych jednoznačně doporučila její postup na pozici docentky. Bude především ku prospěchu VŠVU, pokud na ní bude mít Olja Triaška Stefanovič stabilní pozici a bude zavázána více než dosud ovlivňovat její fungování.

Prof. PhDr. Milena Bartlová, CSc.

vedoucí Katedry teorie a dějin umění UMPRUM Praha

10. listopadu 2019